

ZORA

Glasilo katoliško-narodnega dijaštva.

Z Bogom za domovino!
Slovenski dijak, združimo se!

Obseg:

	Str.
Z. Narod in dijaštvo II. (dalje)	117
F. K. Mati	122
Jason Saviljev: Obrazi resni hodijo z menoj	124
A. R. Slovensko gledišče	125
J. B. Neču, da budem „strogi“ katolik. 128	
Glasnik: † iur. Karol Ojstriž. — „Danica“ in „Ilirija“. — Slov. kat. akad. društvo „Zarja“. — Shod slovenskih graških akademikov.	
Listek: Predavanje hrvatskega politika. — Akadem. liga proti dvoboju. — Schillerjevo slavlje. — „Živijo“ — prepovedan. — Število slušateljev na graškem vseučilišču.	
Na platnicah: Listnica uredništva. — Dijaška dopisnica. — Poziv.	

==== All ste plačali naročnino? ====

Pozor!

Spise in raznanila je pošiljati na uredništvo „Zore“: V. Marinko, Dunaj, XVIII. okr. Währingergürtel 63, II., 13.

Naročnino in reklamacije pa na upravništvo „Zore“: Anton Rasbergar, Dunaj, XVIII./1 Schulgasse (Postfach).

Veliki traven 1905.
Letnik XI. Štev. VIII.

Listnica uredništva.

Onemu dopisniku iz Ljubljane, ki nam je poslal odgovor na Omladinin članek o „klerikalni propagandi med gimnazijci“: Vašega spisa nismo priobčili, ker principijelno ne bomo več polemizirali z Omladino. Trezni dijaki tako vedo, pri čem da so s spisi, v katerih srednješolec toži, da profesor ne izprašuje po knjigi (mož je morebiti dvojkar), v katerem toži dalje, da se profesor poslužuje materinega (!) jezika pri pouku, da baje pravi (o groza!), da smo Slovenci preveč od Nemcev odvisni itd. Vidite, kaj vse naše „narodnoradikalne“ gimnazijce boli. O taka mladina. Če bi se nam mladenič ne smilil, bi se po vsej pravici nekoliko ponorčevali da bi mu pa resno odgovarjali, no, toliko ponižali se pa ne bomo. Narodnim radikalcem pa čestitamo na takem naraščaju.

G. Radovan (Celovec). Prosimo Vas naznanite nam svoj naslov, da Vam moremo pisati.

Gdč. Palmira. Kar ste nam poslali, je jako dobro. Pošljite še kaj.

G. Jason Saviljev: Pošljite nam svoj točen naslov.

Uredništvo.

Slovenski dijaki, spominjajte se družbe sv. Cirila in Metoda! Širite in uporabljajte narodni kolek!

Dijaška dopisnica.

G. Jason Saviljev (Gorica).

Torej naše besede so dobile rodovitna tla g. Saviljev. Povspeli ste se celo v list, seveda smo morali malo mi sami pomagati. Iz tega razvidite torej, da nas je resna volja vzgajati in ne očitati in strogo kritikovati, kakor mislijo taki mladi možje.

Celotno pa lahko rečemo, da je zadnja Vaša pošiljatev slabejša od predzadnje. Iste napake, katere smo Vam tam očitali, morali bi v tej zadnji pošiljati še strožje obsoditi. Ker se pa ravnamo po reku — in Vas brani celo licentia poetica — „in če je grešil 77 krat tvoj brat i. t. d.“, odpustimo Vam in nočemo starih naukov vlačiti na dan.

Opozoriti pa Vas moramo na nekaj nedostakov, katerih dozdej nismo omenili. Kaj oprevate Vi? Povejte, odkod zajemate snov svojim pesmim? So li res naslovi kot, „Pesem od lilij bi rad zapel“, „Prebiral sem pisma...“, „Z mislimi črnimi...“ duševni fakti, ki ste jih doževali v dejanskem življenju? Niso li samo razblinjene fraze, katerih je Vaše uho polno? Zakaj tako daleč? Kaj Vam je bližje? Zdej je pomlad in rajskolep je kraj, kjer se Vam ob južnomehkkih zefirjih porajajo pesmi. In kaj Vam je tam bližje? Morda mračnost dekadentov ali globoko čustvo, ki seva iz Sardenkovih popevk ali Zupančičevih kipov? Nikakor, nikdar! Tako daleč menda, tako visoko še niste in ne boste gotovo nikdar, ako ne začnete tam, kjer so bili oni!

Kaj je pesnil Zupančič, Sardenko? Le odprite „Vrtee“, našli boste naravo, dete, otročjo dušo, brez „misli črnih“. Torej zajemajte vendar iz lastnega življenja — da ne upliva na Vas narava, tega si ne moremo misliti, saj smo vendar tako ozko združeni z njo, ki rodi toliko niansiranih čustev v nas, da bi človek napisal sto, ne ene pesmi. Torej ne čez meje arene — gladiator s peresom — ne tja, kjer smejo sedeti cezarji, osmešil bi se tam, ako bi sploh mogel do tja!

Peli bi radi, prav. In od lilij bi peli radi, tudi prav, a da zapojete tako, kot ste jo nam zapeli, to pa ni prav! Sicer imate retoričen stil, krepek stil — toda saj veste: cep je tudi trd, a iz prazne slame ne iztolče zrna. Tudi kratkomalo ne razumemo Vaših „lilij“, „Porili“ so jih Vam, in vi jih boste zopet „posejal“. In teh Vam ne bode nihče „pokončal“. Ali Vas imamo! No zdaj pa kar povejte, kdaj ste Vi to pesem čutil, kdaj se je rodila v Vaši duši. Poznamo celo literaturo pesmi od „lilij“, in še oni, ki Vam to piše jih je pel, raditega pa ni treba, da bi jih tudi Vi, zlasti v taki obliki ne!

Porečete morda, da smo pedanti, toda, da bi videli, kako potrpljenje imamo z Vami, bi gotovo sodili drugače. Kar smo povedali o prvi, to velja tudi o drugi: „Prebiral sem pisma“. Nič novega, ne oblika, ne vsebina, samo da nam skoro javno v obraz — lažete.

Vi, ki ste jedva začeli spoznavati čustva, ki ste še daleč pred onim, kar pride človeku, ki je star recimo 28 let, Vi ne verujete več v ideale? Kdaj pa je bil tisti brečni čas, ko ste se tako ljubili, goreli za vzore, ideale, za vse lepo i t. d., kakor pravi Stritar nekje? Kdaj pa je bilo to? Oprostite, ali zdite se nam smešen, kakor oni paglavec, ki se je odrezal: To sem znal že tedaj, ko smo bili v Bosni pred Banjaluko!

„Z zlatimi sanjami, z radostjo v srcu, kaj mi pač treba še drugega je?“ Hočete da povemo? Torej: a) pridnosti, učenja, boljših rim in b) potrpežljivosti, sicer

„iz dalj sem let priplujejo megle
Vam nad veselo srce.“

In zapeli ste celo — čujte, sonet! No ni ravno napčen po obliki, dasi ni brez slovničnih hib. „Sanjah, — nekdanjah“, se sicer rima, nikakor pa se ne „štima“ z Janežičem ali Sketom!

Eu verz nam je pa ugajal in ta je:

„Ko več ne bodeš sestra trepetlike“ to vidite je lepa primera, pa kaj ko ena kapljica medu ne osladi čaše pelina!

Š nekaj, Vam in Vašim tov., ki se zanimajo za leposlovje. Kaj pa v prozi? Ali mislite, da lepa črtica, novela, roman ni poezija? Čemu samo liriko in samo v vezani besedi? Imamo Prešerna, Gregorčiča, Jenke, Ketteje, Zupanciča, Sardenke i t. d. i t. d. Koliko imamo pa romanopiscev? In če jih tudi imamo, kje je širje polje, kaj ljudstvo bolj umeje?

Povem Vam, Jurčiča poznajo, a Prešerna samo po imenu in vendar je bil Prešeren vzvišen nad druge in je pel iz naroda za narod.

Sicer pa Vam nikakor ne branimo vaditi se v verzih, saj to bi sploh pomenilo obračati zemljo, ker ni ga skoro študenta, ki bi ne bil napravil oziroma skoval v svojem dijaškem življenju nobenega verza. To je potrdil in lastnóustno izrekel celo prof. na dunajskem vsencihšcu in da ta ni kar tako, si lahko mislite. Zato zdravi, prihodnjč še kaj boljega!

I. M.

Poziv.

Od letošnjih osmošolcev smo od različnih strani dobili prošnje, naj bi nekoliko pojasnili v zadnji številki razmere slov. dijaka v tujini, glede življenja, študij itd. Pripravljeni smo tej želji ustreči. Zato prosimo vse one gg. dijake, ki žele kakega pojasnila, bodisi že v tej ali oni zadevi, da nam pošljejo svoja ev. vprašanja na uredništvo **zadnji čas do 12. junija 1905**, da bomo v zadnji številki **v prilogi** mogli na vsa njih vprašanja dati **obenem** zaželenih pojasnil.

Uredništvo.

Stanovanja naših društev.

„Danica“, Dunaj, VIII. Langegasse 16 (v pritličju).

„Zarja“, Gradec, Leqohgasse 30 (v pritličju).

Hrv. kat. akad. društvo „Hrvatska“ stanuje skupaj z „Danico“.

Narod in dijaštvo.¹

II.

času, ko se v naši Avstriji vedno bolj bliža čas, da se državno-pravne razmere popolnoma izpremene, je gotovo za vsak narod, ki hoče, da od te izpremembe ne bode imel občutljive škode, prva in najvažnejša dolžnost, da zbere vse sile v boju za pridobitev novih oziroma saj za ohranitev starih pravic. Sveta dolžnost onih, ki poznajo resnobo časa, je, da opozore na to svoj narod in opuste vse, kar bi narodovo pozornost obračalo na kako drugo zadevo; zlasti pa morajo še posebej opustiti vsak preoster boj proti onim, ki ž njimi glede pota, po katerem hočejo isti narod privedi do sreče, niso enih in istih nazorov.

Da je čas resen, posebej še za bodočnost našega slovenskega naroda sedaj, ko so Nemci vseh strank združeni s svojim državno-pravnim programom, ki nas hoče odtrgati od družih Jugoslovanov in nas prepušiti brez prijateljev nemški premoči, nam pač ni treba dokazovati. Ozmimo se rajše nekoliko na delovanje slovenskega dijaštva, da spoznamo, jeli ono primerno sedanjim časovnim potrebam, ali ne!

Med slovenskim dijaštvom imamo sedaj tri nasprotne struje. Vendar se nam zdi, da med dvema od teh ni pravega načelnega nasprotstva, saj je tudi pred kratkim zastopnik ene omenjenih struj izrekel besede: „Mi Savani se od Slovenijanov razlikujemo le v tem, da imamo politično stranko.“ K tej razliki bi dodali še nekaj manjših nasprotij, ki pa ev. edinega postopanja obeh struj nikakor ne izključujejo. Radikalna Slovenija in posebej njena ferijalna organizacija je proglasila agitacijo za dobro,

¹ Nazorov, ki jih v tem članku zastopa g. pisatelj, nikakor ne gre smatrati za oficijelno mnenje med katoliško-narodnim dijaštvom, kar se tiče narodnoradikalnega dijaštva, o katerem ima g. pisatelj pač previsoke misli, ampak le bolj za osebno mnenje pisatelja. Toliko, da ne bo napačnih interpretacij.

kar smatra Sava za nespodobno in nečastno za akademika. Tudi delavnost radikalcev je neprimerno večja kakor ona naših liberalcev, ki pa bodo morali začeti, in so deloma tudi že začeli drugače delati kakor do sedaj, ako bodo hoteli zagotoviti si obstanek. Ideja, ki se ne bori z vsemi silami za zmago, ima v sebi kal pogina. Če pridenemo k tej razliki še imensko razlikovanje: radikalec in liberalec, smo povedali vse. O kaki razliki glede svetovnega naziranja in glede pota, po katerem hočejo pri svojem bodočem delovanju hoditi, med zastopniki teh dveh struj ni mogoče opaziti, kakor nam dokazuje dosedanja izkušnja.

Kolikor nam je znano, je tudi v Savi, kakor v Sloveniji, vera zasebna stvar, kar pa se na že znani način razlaga tako, da je dovoljeno v prvem trenutku osmešiti onega, ki se kaže res vernega, in drugič tudi javno kot celota nastopati proti postavam vere.

Tako nam ostane kot nasprotnik omenjenih struj le še katoliško-narodna struja med slovenskim dijaštvom. Sedanje razmere nam kažejo, da obstoja pravzaprav boj edinole med katoliško strujo in brezversko strujo. Katoliška struja med slovenskim dijaštvom kot numerično slabejša vidi edino pomoč proti numerično mnogo močnejšemu nasprotniku v tesni organizaciji. Brezverska struja pa izkuša nasprotnika uničiti s tem, da se je razdelila in na dva načina deluje proti njemu.

Ko so se te razmere še le razvijale, je sedaj najmočnejša struja narodnoradikalnega dijaštva stala v navidezno ostrem nasprotju z liberalno strujo. Kazalo se je, kakor da resno hoče edino le delati za narod in pri tem delu izogibati se vsega, kar bi boj, ki se danes bije med dvema svetovnima nazoroma, še bolj moglo razvneti in mu dati novih bojnih klicev. Radi pripoznamo, da so oni, ki so si izmislili idealni načrt, tudi res mislili tako delovati, toda praktično se njih načrt ni dal izvršiti. Vsak trezno misleč človek mora pripoznati, da sama narodnost kot ideja človeka nikakor ne more zadovoljiti, ona ga ne more navdušiti, da bi vztrajno deloval za prospeh svojega naroda. Še menj je pa mogoče popolnoma ignorirati obstoječe razmere in te so pri nas Slovencih že take, da je delovanje med narodom z naglim uspehom le mogoče, če se kdo odloči na eno ali drugo stran. Tako se je tudi radikalnemu dijaštvu, ki že radi svojega naslova ni zmožno za mirno, tiho in vztrajno delovanje med narodom, pripetilo, da je nehote in nevede (to trdimo, ker vidimo, da vodijo sedaj delovanje radikalnega dijaštva ljudje, ki v začetku novega gibanja niso stali v prvih vrstah, pač pa so lepo počasi zvodili vse v sebi ugoden in simpatičen tir, drugi pa se sedaj, sodeč po malem številu imen, ki se pri tem delovanju imenujejo, začudeno vprašujejo: kam smo prišli?) zašlo v sredino boja, ki se sedaj bije med nami.

Ideje, ktere je prinesla narodnoradikalna struja slovenskega dijaštva, so po veliki večini tudi ideje, ktere priznava katoliškonarodno dijaštvo. Z veseljem smo konštairali, da se slovensko dijaštvo tudi tam, kjer je vladala toliko časa stagnacija, začenja gibati. V delu vidi radikalizem prav tako kakor mi prvi pogoj napredka in najvažnejši faktor samozobrazbe. Pojav Omladine med slovenskimi dijaškimi listi mora vsakdo odobravati, kdor uvideva pomen dijaškega lista za slovensko dijaštvo, kteremu so listi sredstvo, s kterim vpliva na svoj narod, zlasti pa če se ž njim odvrča od brezdelnosti in privadi kritičnemu razmotrivanju obstoječih razmer. Misel, da je treba našemu narodu dati izobrazbe, in da dijaštvo v tem oziru lahko prav veliko stori, se je tudi od katoliško narodnega dijaštva že celo mnogo pred pojavom narodnega radikalizma praktično izvajala; opozoriti nam je le treba na predavanja članov Danice, o kterih je redno poročala Zora.

Veselilo je gotovo vsacega, kdor gleda v bodočnost, da je narodno radikalna struja proglasila demokratično idejo za svojo. Katoliškonarodno dijaštvo, ki se je že ob ustanovitvi Danice izreklo za demokratizem, (Vide govor jur. Fr. Pavletiča na ustanovnem občnem zboru v Zori I) in je še posebej v letih 1897. in 98. povdarjalo svoj demokratični značaj, je moralo le veseliti, da njegova ideja postaja ideja večine slovenskega dijaštva. Vprašali bi pa le sedanje radikalce, kako da si oni mislijo demokratično državo, v kteri bi vladala sama empirična veda in razne, masam vedno nedostopne hipoteze, ki naj po njih sedanjem prepričanju nadomestujejo vero.

Nikakor se ne moremo in nočemo protiviti stavku narodnoradikalnega programa, ki pravi, da je vera zasebna stvar, ako to razumevajo tako, da njih organizacije zaradi njegovega verskega prepričanja nikogar ne izključujejo, ker uvidevamo, da sedanje razmere prav lahko človeka pripeljejo v brezverstvo. Saj bi bilo še celo dobro, ako bi dobri verni in prepričani katoliki občevali z nasprotniki vere. Drugače je seveda, ako se ta stavek razumeva tako, da delovanje radikalne struje v celoti popolnoma ignorira versko prepričanje posameznika.

Zdi se nam sploh stavek, vera je privatna zadeva, samo lepa fraza, ki se v praktičnem življenju ne da izvajati. Dokler bode vse naše mišljenje stalo pod vtisom verskih inštitucij, dokler bodemo nedelje in praznike smatrali za Bogu posvečene dni, dokler bodemo videli posebne stavbe posvečene bogoslužju po naredbah pozitivnih ver itd., toliko časa bode ostal oni stavek le fraza. Kadar izgine zadnja pozitivna vera iz sveta, kar pa je izključeno, takrat bode vera res zasebna zadeva, ker bode imel vsak svojo, ali pa nobene.

Da naši narodni radikanci ne pripadajo nobeni obstoječih strank, je prav lahko umljivo, saj jih je menda med njimi tudi še prav malo, ki so polnoletni in lahko dejansko pripadajo eni ali drugi politični stranki. Delokrog političnih strank je popolnoma drug, kakor pa dijaških organizacij, naj si že zastopa stranka isti nazor kakor organizacija. Politične stranke se bavijo s politiko, ki nimá z izobrazbo, katero širijo dijaške organizacije, prav nič opraviti, da včasih ji še celo nasprotuje, zlasti če je ne vodijo pravi nameni. Ne obotavljamo se trditi, da so dijaške organizacije s političnimi strankami v nekakem vednem konfliktu, in delovanje političnih strank se nikjer menda tako ostro ne kritizira kakor med dijaštvom.

Praktično izvrševanje programa narodnoradikalnega dijaštva, v kolikor se da že sedaj pregledati, kaže mnogo zanimivih momentov, ki morajo mislečega človeka privedi do raznih zaključkov. S programom v rokah, ktereга si je nova struja po mirnem premišljevanju seveda obenem tudi s preziranjem obstoječih razmer, postavila, je šla nova struja na delo. Nastala je Omladina, začela so se predavanja, ustanovljale so se knjižnice, delalo se je za izobrazbo dijaštva samega s shodi in izleti. Nenavadna živahnost, ki je nakrat zavládala med dijaštvom — saj je pa tudi dotokrat delalo k večjemu kacic 15 Daničarjev in sedaj se je z vsemi silami na narodno delo vrglo nad 100 radikalcev — je zbudilo splošno zanimanje. Nenavadna reklama, ki je imela nalogo opozoriti Slovence na nekaj baje čisto novega, je mnogo pripomogla, da se je res začela obračati pozornost slovenske javnosti nakrat na dijaštvo. Naša mirna liberalna inteligenca si je od novega pokreta obetala menda malo izpremembe v svojem enakomernem življenju. Zato se je tudi mnogo zanimala za razne prireditve. Že omenjene razmere naše svetne inteligence so bile seveda mnogo močnejše kakor pa program radikalcev. Vedno važnejše je moralo postati vprašanje, na katero stran se odloči mlada struja. Radikalno dijaštvo je videlo na eni strani inteligenco, ki se je z veseljem in zanimanjem udeleževala njegovih prireditev in jih tudi podpirala, na drugi strani pa je opazilo, da med ljudstvom ni posebnega zanimanja. Če dodamo temu še razne osebne vplive, poznamo glavne vzroke, zakaj da stopa radikalizem slovenskega dijaštva vedno bolj v izvožene tire liberalizma.

Mislim, da je tudi katoliškonarodno dijaštvo nekoliko zakrivilo, da se je radikalna struja menda v celoti (?) odločila za liberalizem in začela zastopati protiverske tendence, ker je nezaupno rajše nadaljevalo svoje delovanje, kakor bi pa vstopilo v delovanje radikalcev.

Seveda moramo pri tem vpoštevati, da je že v začetku v narodnoradikalni struji bilo dovolj elementov, ki bi bili tako skupno delovanje

gotovo onemogočili. Če se spominjamo ustanovnega občnega zbora Prosvete, nam postaja to mnenje še verjetneje. Ne moremo se namreč oprostiti misli, da je bil škandal na omenjenem shodu umetno insceniran in dogovorjen.

Kar je dosedaj storila radikalna struja na narodnem polju, je še le začetek. Uspehov se še ne more pregledati. Gotovo je le, da je v začetku storila mnogo dobrega s tem, da je zdramila velik del slovenskega dijaštva, ki se je dotakrat nahajal v nekaki letargiji. Stem je ta struja že mnogo dosegla. Če se ozremo na njeno delovanje za ustanovitev ljudskih knjižnic, stojimo tu pred še le začetim delom, o čegar končnem uspehu ne moremo izreči svoje sodbe. Pisatelj teh vrstic je za svojo osebo v tem oziru skeptik. Tudi katoliškonarodno dijaštvo je pred 7 leti začelo delati za ustanovitev ljudskih knjižnic, kakor jih je takrat priporočal dr. J. Krek. Majhno število kat.-narodnih dijakov je bil glavni vzrok, da se misel takrat ni izvršila, dasi je „Danica“ že nabrala okolo 300 knjig, ktere je potem poslala na Westfalsko med ondotne Slovence. Dijaštvo je po našem mnenju preveč nestalen element, da bi moglo voditi taka podjetja. Kakšen program da zasleduje katoliškonarodno dijaštvo v tem vprašanju, o tem o tem izpregovorimo v III. delu tega spisa.

Predavanja Prosvete so nam po svojih naslovih simpatična in ta način dijaškega delovanja nam gotovo tudi ugaja. Naravno je pa, da se po večini ne moremo strinjati z vsebino. Vsa pozornost je sedaj koncentrirana na naravoslovna predavanja. Kolikor vidimo, je znanstvena vrednost teh predavanj minimalna; odlikujejo se baje le po svoji dialektiki. Frivolni način, s katerim se obravnavajo resne znanstvene stvari moramo na vsak način kot akademiki obsojati. Dvomimo, smemo li celo narodnoradikalno strujo smatrati za odgovorno za ta predavanja. Ako se vsi narodni radikalci strinjajo s početjem onega člana Prosvete, ki lepo ime društva le profanira, potem si brez daljšega dokazovanja smelo upamo trditi, da je narodni-radikalizem zatajil svoj program, zatajil že v teku enega leta. Napadi na vero se nikakor ne strinjajo z ono točko programa, ki pravi da je vera zasebna zadeva.

Empirična veda nima z vero nobenega stika, ker se vera peča z nadnaravnimi vprašanji. Empirična veda pa tudi vere nadomestovati ne more. Naj zapišem h koncu še besede znanega A. Harnack-a: „Wohl belehrt sie (die Wissenschaft) uns über Tatsächliches, deckt Widersprüche auf, verkettet Erscheinungen und berichtigt Täuschungen unserer Sinne und Vorstellungen. Aber wo und wie die Kurve der Welt und die Kurve unseres eigenen Lebens beginnt — jene Kurve von der sie uns nur ein Stück zeigt — und wohin diese Kurve führt, darüber belehrt uns die Wissenschaft nicht.“

Z.

(Konec.)

Mati.

(Iz mojega dnevnika. Napisal F. K.)

„Več je vredno kot zlato
Skrbno srce materno.“

Narodna.

Vigred je gonila zimo iz dežele, in ta se je urno umikala v gore, sopihala je, da je bila vsa potna in ji je pot curkom lil z obraza. A posušili so jo vigredi topli žarki. Zemlja pa se je globoko oddehnila samega veselja, da so ji solčni žarki odpravili težko breme, ki ji je ležalo na prsih in ji skušalo uničiti življensko moč — skušalo zastrupiti kri, ki se je pretakala po njenih žilah in ki je dajala poleti življenja milijonom cvetic.

Bilo je torej v zeleni vigredi.

V dolini, po kateri se je vil srebrn potok, je stala hišica, uborna a zlata vredna. Nad hišo je razprostiral angelj božji zlate, zibajoče se peroti, v hišici pa je vladal mir in tiha sreča. V tej hišici je prebivala blaga žena. Bila ji je to, kar jutranje solnce cvetkam na širni planjavi. Njene lepe oči so vsakega očarale, kterege so pogledale. Iz teh oči pa, lepših kot dva bisera, je odsevalo plemenito, zlato srce.

Ko so pomladni žarki prodrli okence nizke hišice in se v snopih vsuli v izbo, se je ženica zadovoljno nasmehnila. Odprla je hišne duri in pomenljivo pogledala v oživljeno naravo.

„Če le ne bo še premrzlo, ne moreš se zanašati, kaj bi še znalo priti,“ govorila je sama pri sebi.

Pred hišo je stal zagrajen vrtec. Na vrtu je že vse brstelo. Nežne cvetke so silile na dan in nastavljale popje, na bližnjem grmičku pa so že zeleneli lističi. Žena je vse grede na vrtu prekopala.

Na tej je zasadila belih in rdečih klinčkov, na oni modrih hijacint. Poravnala je vrtnice, ki so po zimi bile sključene in zakopane v debel sneg — a zdaj so zopet ponosno vzdigale svoje glave.

Na najlepšem prostoru, na najlepši gredici, ki je bila kroginkrog zagrajena z lepim, belim kamenjem, pa je zasadila seme liljino. Skrbno ga je shranila v zemlji, da ne bi prišel mrčes do njega in ga ne ogrizel ali poškodoval. Solčni žarki so redno obsevali gredico in grelj zemljo okrog semena, ter jo tako zagreli, da se je jelo pretakati v neznatnem semenu življenje. — Življenje! — Brstelo je, nekega dne pa je zvedavo pogledalo v božji svet.

Veselo so ga pozdravili solnčni žarki, in cvetice, ki so rastle na bližnjih gredicah, so se mu klanjale, ko je zavela lahna sapica od juga. Lilija pa je zelenela in rastle.

Zjutraj, ko je zlato solnce prvokrat poljubilo njene lističe, je prihajala skrbna vrtnarica gledat. In zvečer, ko so se solnčni žarki poslavljali od nje in odhiteli k drugim cveticam, ko so poljubljali nežnim solzicam deviške ustnice, je bila zopet pri njej. Skrbno je zapirala vrtna vrata, da ne bi prišel sovražnik do lilije. Obkolila je njeno brhko stebelce, da je imelo, če je zavel od severa mrzel, močen veter, oporo, da neusmiljeni sovražnik ni prelomil šibkega stebelca. Podnevi je večkrat stopila na vrt zalivat cvetici.

Cvetka pa je rastle in rastle. Vsakokrat se je razjasnilo skrbni vrtnarici lice, ko je videla, kako raste lilija. Jej, in mislite si veselje ženice, ko zapazi nekega dne, da že popje nastavlja. Samega veselja si je mela roke in komaj je čakala, da se bo lilija razcvetela, da se ji bo odprla snežnobela čašica. — — — — —

„Jutri pa bo odprta,“ je rekla nekega večera, ko je zopet prišla na vrt. „Jutri pa, jutri,“ je ponavljala. Skrbno je zaprla vrata za seboj in odšla spat.

„Jutri pa, jutri.“

Črez noč po so se utihotapili v čašico lilijino gnusni črviči — razjedali so in grizli in grizli in odjedli so ji na dnu čašice bele liste — da so še komaj viseli na stebli. Lilija pa je zastokala — a bilo je prepozno. Od severa je zavel mrzel veter in osul lilijo. — Močno je zažvižgala burja kakor v posmeh, kakor bi hotela naznaniti „zdaj jo pa imamo“, ko so se sukali kosi deviškega ovoja lilijinega v divjem vrtincu — ha, ha in šlo je naprej, naprej — — —

A jedva je lilija izgubila snežnobelo oblačilo, že je zatulil še močnejši vihar, iz neba pa se je vlila silovita ploha, potem pa toča in uničila je tudi vse druge cvetke, ki so rastle na vrtu.

Pust, gol je postal vrt, brez cvetja, mrtev.

Zjutraj, ko se ženica zbudi, ji je prva pot na vrt pogledat, kaj ji cvetka dela. V polusnu je slišala sicer veter tuliti — a saj je drugikrat tudi tulil.

Kako se je prestrašila! Namesto bele, deviške krone golo stebelce in kroginkrog vse uničeno, vse pomandrano. Neizmerna srčna bol se je loti. Z rokama si zakrije obraz in bridko se razjoče. — — —

Svetli biseri pa so kapali na gredo — na srte nade. — Mrklo je nekaj dnij sijalo solnce, po dolinah se je leno vlačila gosta megla.

Dan na dan je hodila blaga žena gledat goli vrt in vselej se je razjokala.

„Kaj naj počnem? Ali naj pustim vrt takšen? Vse pomandrano, poteptano?“

„Ne.“ —

Zarana je vstala drugi dan, prekopala celi vrt, a ko je kopala, se je jokala, da so solze skoraj napojile vse gredice.

In čudo! Kjer je kanila solza žene na zemljo, tam je čez nekaj časa priklila iz zemlje cvetka pokore — modra vijolica. Ko pa je ta priklila iz tal, so se razcvetele tudi druge cvetke, in novo življenje je zavladelo po vrtu — novo — — — — —

Pa poznate ta vrt in skrbno vrtnarico? —

Vrt, na katerem je vsadila vrtnarica na najlepšem prostoru belo lilijo in kroginkrog te bujne cvetke, je moje revno srce.

Vrtnarica pa je bila moja zlata, skrbna mamica. —

A to je bilo v zorni mladosti.

Obrazi resni hodijo z menoj . . .

Obrazi resni hodijo zmenoj:

In eni so zame v skrbeh,
in drugim so solze v očeh,
in tretjim je na licih smeh.

In eni so zame v skrbeh:

„Veliko je v življenju cest,
in več je vešč pač, kot je zvezd;
ne bodeš hodil po vrteh!“

In drugim so solze v očeh:

„Teško živeti je, težko,
in mnog že padel je hudo
na zibajočih teh se tleh!“

A tretjim je zavist v očeh:

„Mi pali smo in pal boš ti!
O Bog, pred temi me otmi,
da bi ne bil jim kdaj v zasmeh!“

Jason Saviljev.

Slovensko gledišče.

Doslej Zora še nikdar ni prinesla nobenega članka o slovenski Taliji, ta spis je prvi te vrste. To pa zato, da spozna slovensko dijaštvo malo bolj natančno oni hram, o katerem se toliko piše in piše, a vedno vse hvali, in nikjer ne pove onim možem, ki imajo vodstvo v rokah, resnic, četudi so te bridke.

Slovensko gledišče vodijo možje, ki so v odboru dramatičnega društva; povečini so „doktorji“, ki zopet po večini o gledišču malo, ako ne celo nič ne razumejo. Poznam enega teh gospodov, ki si šteje v čast, da prebere od vsake drame pet strani, in jo vrže potem v kot. In tak mož igra važno ulogo pri gledišču. — Drugi zopet stoji na stališču, da so igre à la v Ljubljano jo dajmo še vrlo porabne za naš čas in za prvo slovensko gledišče. Tretji gospod je že zelo star, in iz pietete do svoje starosti ljubi še bolj časovno in tehnično stare igre. In tako gre dalje — in tem vodilnin elementom naj se ustavlja par mož, ki se res dobro razumejo na gledišče in ki so ravno radi tega prezirani in zaničevani. Pa ne samo to, tudi grozna zavist vlada med temi gospodi.

Če kdo pove kako dobro misel, takoj udarijo po njem, ne puste vladati večine, ampak vsak hoče sam nadkriljevati druge. Pri tem se eden sklicuje na svoje krasne proizvode, drugi na to, da je bil vsak četrtr leta enkrat na parternem sedežu, itd.

Pa to še ni vse — najvažnejše še pride. Svojega delovanja ne puste kritikovati. Najraje imajo, če pišejo sami kritike v liste, pa še to jim ni po volji, kajti gotovo pisec ocene prezre tega ali onega. In to je hudodelstvo; če pa piše kdo, ki je izven tega kroga, ocene potem se mu očita, da ne razume ničesar in da nima niti pojma o gledišču. Zraven seveda ne vpoštevajo „mnenja“ obiskovavcev gledišča. da smejo ti zahtevati za svoj denar, s katerim si kupijo karte, nekaj, kar je dostojno in vredno denarja. Tudi se zahteva od onih, ki hodijo v gledišče, da so slepi in ne vidijo nobenega nedostatka, če ga pa že vidijo, naj molče o celi stvari, saj se gre za naše gledišče.

Res je, da je navezано slovensko gledišče samo nase, to je, da se je pod znanimi zaprekami moralo samo razviti to, kar je sedaj. In da slovensko gledišče nima sredstev je tudi jasno in znano — Zakaj jih pa nima?

Ko bi nudil repertoar slovenskega gledišča kaj boljšega, kot faktično nudi, bi se finance slovenskega gledišča kmalu povišale. Poleg podpor deželnega odbora, mestnega sveta in članov dramatičnega društva,

je navezано gledišče le še na vstopnino, ki jo plačajo člani. Če je gledišče prazno ali srednje obiskano, potem že občuti blagajničar, kaj se pravi prazna hiša.

Ljudje pa seveda ne bodo hodili v gledišče, če bodo vedeli, da hodijo gledat perverzne igre, ki se igrajo ali radi tega, ker so se na Dunaju igrale, recimo pred desetimi leti, ali pa ker je bila dotična igra spisana za največje odre, kakor Sardou-jeva Toska. Novejših iger ali celo novih, slovensko gledišče ne pozna, in če hoče videti Slovenec kako moderno svetovno noviteto, mora iti v nemško gledišče. Nemški ravnatelj dobro ve, kaj zahteva glediško občinstvo, zato pa tudi poda gledavcem vedno najnovejše in najinteresantnejše, in potem se začne zabavljanje: „Ti hodiš v nemško gledišče, ali te ni sram, saj imamo slovensko“. Moj Bog ali naj hodi v slovensko gledišče gledat „Od stopnje do stopnje“ itd.? Saj sedanje novitete vidimo prinas itak šele čez deset let.

Če se pa semtertja izgubi na slovenski oder kaka dobra igra, potem bi jo najblažji kritik klasificiral lahko za komaj zadostno. Res dobre uprizoritve so pri nas tako redke kot so po drugih glediščih slabe.

Vzrok temu tiči v zakulisnih razmerah. Slovensko gledišče nima ne subrete, ne sentimentalne ljubimke, uloge kraljic in mater igra ista igralka; intrigantije nimamo, epizode, ki zahtevajo dobro izvežbanih moči in finih igralcev, igrajo pri nas — statisti. In če mora biti isti igravec karakter, karakternovik, „Springhansel“, bonvivant, potem se ni čuditi, da nam nudi redkokdaj kaj dobrega. Radi pomanjkanja osebja se pri nas dobre igre direktno ubijajo.

Poleg tega je še tri četrtin solistov ne-Slovencev, Čehov in Hrvatov. Ti se morajo priučiti slovenskemu jeziku, kako pa to navadno store svedoči dokaz, da se sliši na slovenskem odru vse drugo prej kot pa slovenščina. Če so pa ti ljudje dalj časa člani slovenskega gledišča, potem postanejo sila naduti, ki prezirajo vsakogar in mislijo, da so sami bogovi. A kmalu spozna slovenska intendantca, da so ti tujei neporabni — govorim seveda o večini — in potem, no kontrakt je podpisan in neporabne moči se rabijo. Gospod Tišnov je bil n. pr. letos angažiran kot ljubimec, mož je pa vse drugo preje ko ljubimec. Njegove zmožnosti balansirajo med srednjedobrim in slabim igralcem karakterjem. Slovenski igralci se kontraktno zavežejo le za eno leto, gospod Tišnov pa je podpisal kontrakt za dve leti. Preje ga ni poznal nihče, no in sedaj je še za drugo leto ohranjen slovenski Taliji.

Vedno in vedno se čujejo tožbe, da slovenskih igralcev nimamo; o pač, Slovenci imamo dobre igralce: Irma Polakova, Borštnik, Nigrinova

Verhunčeva, Naval, a ti seveda so v tujini. Tam briljirajo in vse se jim divi. Da, pač Slovenci imamo igralce, izvrstne moči, a slovenski oder jih nima. G. Verovšek, Danilo in Nučič ter g. Danilova so še pri nas, a gleda se jih postrani, ker so Slovenci. Zakaj se pa ne vzgoji nobenega slovenskega igralca več? Ker se početnikom sploh ne da nobene prilike. Ne da se jim ulog, kjer bi lahko pokazali, da tiči v njih talent. Kaj bo početnik! Uči naj se! Čez nekaj časa naj nastopi. To se pravi mlade moči ubijati, begati jim iz prsi srce. Še bog da se hoče kaka mlada moč posvetiti temu lepemu umetniškemu cilju, ki je trnje in težak. Letos se je angažiralo novinko za slovenski oder, gđc. Noskovo, ki ni bila preje še nikdar na odru, in ki je tudi kmalu pokazala, da tudi v prihodnje ne bo za oder. Zakaj se pa taki eksperimenti ne delajo s slovenskimi igralci? Kranjske kmetice igrajo tujke; kako da pri tem govore, je lahko umevno. Seveda tega od slovenskega gledišča ne bo nihče zahteval, da bi naj poslalo igralca, ki igra to ali ono kmetško ulogo v dotični kraj, da se priuči jeziku in obnašanju. A če igra tujka, ki še slovenske kmetice nikdar morda videla ni, Notranjko, potem se ni čuditi, če govori pri premieri najčistejšo slovnično slovenščino, pri reprizi pa odurni ljubljanski dialekt. O prosti kmečki govorici se ji še ne sanja ne. G. Dragotnovičeva naj bi šla kot mati Nežike v „Martinu Krpanu“ v šolo k g. Verovšku, ki igra slične uloge res ženijalno.

Pri takih razmerah se mora seveda še isto ubiti, kar bi drugače morda uspelo. Dramatično društvo ne poda ničesar, igralci tudi ne ravno veliko, zbor in štatisi pa popolnoma nič. Štatisi so delavci, pisarji, šivilje itd. Med dnevom nimajo nikdar časa in le zvečer morejo hoditi k skušnjam. Od teh se ne more zahtevati veliko. A naša naloga ni, to upoštevati, pač pa je naloga odbora, da odpomore temu. Res, žalostno je, ko vidi tako komparzerijo na odru.

Ko smo prereševali notranje življenje v gledišču, pogledjmo si še malo zunanje. Kot kaže račun o prejšnji sezoni, se je izdalo za kulise celih, reci in piši 27 K. Pri tem pa je stalo veliko in velikokrat na glediškem listu: „Nove dekoracije je naslikal . . .“ A teh ni bilo. To se pravi slovensko javnost voditi za nos. Seveda taka dejanja se morajo odobravati, nikdar pa ne kritikovati. Žalostna nam majka. Kulis nimamo. Za kaj pa potem spravljati na oder igre, ki edino le učinkujejo, če so kulise krasne? Veličastna katedrala je prvo dejanje v Toski. Že ta pogled bi moral vsakega očarati. Pri nas pa smo videli isto stebrišče kot v „Favstu“, „Pot okoli zemlje“, itd. itd. In tako uprizoritev naj imenujemo „Ausstattungsstück“? Dvoje je mogoče. Ali imajo občinstvo za slepo, ali pa ste sami. Deloma se združuje pri nas Slovencih oboje v eno celoto.

Pripoznam, da kulise veliko stanejo, a najpotrebnejše se mora žrtvovati, če ne pa raje ne spravljati na oder iger, ktere zahtevajo sredstev, katerih ni. Ne letajmo višje kakor se moremo povspeti. Sploh pa mislim, da nekaj sto kron bi se že še dobilo za kulise. Seveda, blagajno bi bilo treba sanirati.

Slovensko gledališče bo finančno takrat dobro stalo, ko bode imelo vsaj 15 dobrih iger-privlačnic. Potem ne bo treba rabiti za mašilo iger, ki prinašajo prazne hiše. Potem bode imeli lahko za mašilo izvirno slovensko reč. Sploh pa je jako težko voditi gledališče, kjer je deset gospodarjev za vsako igro, težko, saj letos je imelo slovensko gledališče prebitek, to pa le na kvar slovenskemu občinstvu. In ko bi g. Govekar ne spisal svojega „Martina Krpana“, potem bi blagajnik morde poročal drugače kot je.

Tako ne gre več naprej. Malo manj samozavesti, malo manj zavisti, a več dela. Premisliti je treba preje vsako stvar, in če se bode dramatično društvo pečalo intenzivno z mislijo, kako pretvoriti ljubljanski oder v slovensko gledališče, potem nam morda nudi prihodnja sezona vsaj nekaj več dobrega kot pa letošnja. In če bomo videli resno voljo — a te ne sme manjkati — prepričani bodite, da bomo tudi mi rekli „Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas“.

A. R.

Neću da budem „strogi“ katolik.

Dočekah ga u 10 sati pred filozofskim dekanatom. Dolazio je od predavanja gledajući mrko preda se. — Koraknem k njemu, on pridigne glavu i udari u smijeh:

— Ajde, da ste vidjeli, kako su vas gjaci ismijali radi onoga našega razgovora. Budite malko oprezniji. S Vašim strogim katol. načelima samo se smijehu izlažete.

— A i vi ste se smijali, jelde?

— Ta valjda ne ću plakati, gdje se drugi smiju. Tomu ste se mogli i nadati, jer sam čvrsto naglasio, da nijesam za vaš strogi smjer.

— E pa dobro. No vi me poznate, da želim svaku stvar shvatiti, što bolje možem, budite dakle tako dobri, pa mi kažite prave uzroke tomu vašemu smijehu.

— Uzrok je, opetujem, vaš „strogi“ katolicizam. To je srednjevjekško, zastarjelo, davno već zamrlo načelo...

— No da. Čuo sam i sam još više i ljepših epiteta...

— I vi za to ne marite?

— Marim i ne marim. Marim i boli me, što naša hrv. mladež smatra takva epiteta jakim dokazima. Okrsti nekoga glupim, i to im je dosta, da ga osude. Razum i hladni sud odoše netragom, a fraza uživa neograničenu vlast; za to marim i to me boli. Ne marim za vaš smijeh, jer mu sa spomenutog razloga ne pripisujem veće vrijednosti nego čavrljanju vrabaca ili brbljanju babljih jezičina.

— Nemojte vrijeđati...

— Kažem istinu i ne marim, je li komu gorka. Eto nam samog predmeta. U našem razgovoru izagjoh s dokazima, a vaša družba — i vi s njima — odgovarate — smijehom. Je li to ljudski? — Ali oprostite, pa mi kažite, kako ste one moje razloge oborili. Dokažete li mi protivno, smijati ću se i ja s vama.

— O vašim dokazima nije se niti raspravljalo. Ti su tako zastarjeli da nitko više za nje ne mari.

— Da, nitko takav, koji je kao i vi, kojemu je frazeologija jedina sila razuma.

— Vi vrijeđate cijeli naobraženi svijet, vi vrijeđate našu inteligencu. Inteligentan čovjek i dogme, to se danas više ne može složiti. Vjera je nužna prostomu narodu, koji je u naobrazbi zaostao, ali inteligentnomu dijelu naroda ne treba dogma, jer se on vlada po zakonima razuma.

— Molim vas, pričekajte, inače nikad kraja. Rekli ste, da ste u biranju riječi oprezni i da ne vrijeđate nikoga, dok su vaše riječi prema meni znatna uvreda. Kako vi možete reći, da ja nijesam inteligentan, da ne spadam k inteligenci.

— Oprostite, ale ja toga ne kazah, znajte, da vas vrlo štujem, nemojte dakle tako izvraćati.

— Još mi kažete da izvraćam! Ali zar nijesu vaše vlastite riječi: „Inteligentan čovjek i dogme, to se danas više ne može složiti?“ Ili s drugim riječima: Vi strogi katolik ili ste glupan ili ste lažac, dok govorite, da ste katolik, a u istinu nijeste.

— Ali nemojte uzimati svaku tako strogo.

— I vi mi kažete, da pripadate realistima! Čudan je taj vaš „realizam“, po kome se jedno misli, drugo govori, a treće radi. Na zdravlje!

— Ali ste zlobni!

— Šalu na stran! Vi se jamačno smatrate inteligentnim; za što dakle ne vjerujete u „dodme“?

— Jer se protive znanosti.

— Stara pjesma! A gdje je to protuslovlje? Ja ga do sad ne nagjoh?

— Hm . . . Hm . . .? Ta znate, da . . . da . . . No uzmimo na priliku postanak čovjeka: Znanost kaže, da se je razvio od životinje, a dogma, da ga je Bog stvorio od ilovače i udahnuo mu dušu. Zar to nije protuslovlje?

— Slab ste primjer izabrali. Znate, da se bavim biologijom, i svjedočim vam, da je ono, što vi zovete „znanošću“, prosta teorija bez dokaza i proti svakom iskustvu. I vi ste mi realista! Ali bavio sam se ja i teologijom, i tu vam kažem, da ono, što vi zovete dogmom nije nikakva dogma. Crkva tako u istinu uči, a znanost joj dolazi u susret. Zar nije činjenica, da se čovjek pojavljuje na zemlji bez ikakvih životinjskih prelaznih oblika, baš homo novus? Zar nije istina, da je ljudski rod u svim mogućim razlikama podneblja, načina života i kulture sačuvao jedinstvo vrsti? Zar nije istina — i ovo je glavni dokaz — da je čovječji razum sa svojim općenitim pojmovima sasima nešto drugo nego životinja sa svojom sjetilnom spoznajom? Ne, dragi, nije znanost u opreci s vjerom nego s neznanjem onih, koji tu opreku naglasuju. Njihova oholost im ne da, da se prignu pred ugledom Božjim, za to prigiblju razum u ropstvo hipoteza. Neka naša gospoda najprije prouče katekizam, pa im ne će biti govor ni drvo ni o kamen.

— Meni je sve to nekako čudnovato. Biste li mi htjeli navesti literaturu o tim pitanjima, da se u stvar ipak malo uputim.

— Ta vam valja! Ali sad nemamo kad. Posjetite me danas u 3 sata, kazat ću vam, što znadem. Možda i vi postanete strogi katolik?

— Nikad! — — —

— No možda ipak.

— Možda?

J. B.

Glasnik.

† iur. Karol Ojstriž. Dne 13. maja t. l. je umrl v Ljubljani član „Danice“ tov. iur. Karol Ojstriž. Pobrala ga je sušica v najlepši dobi. Mesto venca na grob pokojnega tovariša je „Danica“ davrovala družbi sv. Cirila in Metoda 20 K. Naj v miru počiva.

„Danica“ in „Ilirija“. Slov. kat. akad. društvo „Danica“ je sklenilo na občnem zboru dne 16. maja 1905 pretrgati zvezo z akad. društvom „Ilirijo“ v Pragi¹

Društvo „Ilirija“ je pri svoji ustanovitvi ponudila „Danici“ „bratsko“ vez. „Danica“ ni imela povoda te ponudbe odbiti in tako sta si obe društvi dopisovali do zadnjega časa pod naslovom „bratsko“ društvo, vkljub temu, da nam po svojih težnjah gotovo Ilirija ni bila povsem simpatična, to pa zato ker „Danica“, kakor smo že v predzadnji številki povedali principijelno vsa slovanska akad. društva, s katerimi občuje, tako imenuje, kakor tudi ona njo, tako n. pr. hrvatski akad. društvi „Zvonimir“, in „Svačić“, Česki akad. spolek, etc. Izjemo zase zahteva le „slovenska“ (!) Ilirija, ne da bi jo najmanj ženiralo, kar smo zgoraj povedali. Je pa tudi skrajno neumno društvo. Kajti v odgovoru na „Danico“, ki ga je občni zbor

enoglasno (!) sprejel, se nahaja pod točko 3 sledeči pasus:

Ilirija ne more simpatizirati z društvom, ki se identificira (!) s sovražnikom slovanske ideje, rimskim klerikalizmom (!), ter odobrava postopanje ljubljanskega škofa, ki nastopa na srednjeveški način proti slovenskim narodnim organizacijam, ki hočejo nesti prosveto med ljudstvo.

Vendar priznati moramo, da so to odkrite besede; tu ni nič one hinavščine, ki smo jo bili doslej od tega bratskega društva vajeni. Po teh besedah pa naj tudi slovenska javnost v bodoče „Ilirijo“ sodi. Zato jih objavljamo. Katoliškona rodno dijaštvo bo tako ljubeznivo društvo lahko proglašilo.

Slovensko kat. akad. društvo „Zarja“ v Gradcu si je na svojem prvem rednem občnem zboru za letni tečaj izvolilo sledeči odbor: Predsednik phil. Valentin Rožič, podpredsednik iur. Fran Mastnak, tajnik iur. Josip Podobnik, blagajnik phil. Martin Malnerič, knjižničar phil. Fran Kotnik.

Shod slovenskih, graških akademikov se je vršil 20. maja t. l. v Gradcu, pri „Divjem možu“. Kratko poročilce prinesemo prihodnjč.

¹ Opomba. Dobesedno stoji v sklepu, da smatra „Danica“ zvezo z akad. društvom „Ilirijo“ toliko časa za pretrgano, dokler isto ne izjavi, da ne stoji več na stališču, ktero je zavzelo v svojih dopisih od 5. in 17. IV. 1905. Kako je to stališče, morejo čitatelji posneti iz prvega pisma (Glej VI. šte. platnice), in iz zgoraj natisnjene, iz drugega pisma, vzetege pasusa, ki je, mimogrede povedano, značilen za ton, ki vlada v pismu. Zveza z „Ilirijo“ se torej pozneje še lahko obnovi, ako „Ilirija“ izpremeni svoje stališče.

Listek.

Predavanje hrvatskega politika. Dne 5. maja t. l. se je vršil na Dunaju po § 2 mal sestanek, na katerem je znani hrvatski politik in pisatelj g. Stjepan Radić poročal o delovanju in namerah „hrvatske seljačke stranke“, ki jo je sam ustanovil in kateri stoji tudi sam načelu. Predavanje je bilo bolj informativnega značaja. Marsikaj je g. pisatelj omenil, kar je za nas Slovence velikega pomena, žal manjka nam prostora, da bi se mogli vsega vsaj na kratko dotekniti. Pripomnimo naj samo to: Kakor znano, stoje vse (tudi opozicija!) mnogobrojne hrvatske politične stranke na stališču politične zajednice z Madžari. Le v zvezi z viteškimi Madžari morejo baje Hrvati doseči svojo politično svobodo. G. Radić stoji na drugem stališču: Njegov klic je proč od Ogerske, približajmo se „Avstriji“. A kaj mu pomeni „Avstrija“, je povedal, namreč: Slovenci in Čehi. Če pomislimo, kaj imajo te besede v sebi, moramo Slovenci pač z veseljem pozdraviti pokret „hrvatske seljačke stranke“. Za avstrijske Jugoslovane ni nobena stvar bolj pogubna kot mažaronska politika vseh hrvatskih strank, ki jih je slepo sovraštvo do Avstrije tako premotilo, da bratov v Avstriji niti ne vidijo več. Mislimo, da pa se ta politika tudi nad Hrvati kruto mašuje. Uprav radi tega moramo z veseljem pozdraviti prizadevanje g. Radića, ki odpira nekako novo dobo v jugoslovanski politiki. Zato mu želimo odkrito uspeha. Če nam bo le mogoče, bodemo še letos ali prihodnje leto nekoliko natančneje seznanili svoje čitatelje z različnimi smermi v hrvatski politiki, saj le tako moremo praktično vršiti slovensko-hrvatsko vzajemnost. Za danes zadostuj ta skromna notica.

„Akad. liga proti dvoboju“ se je ustauovala dne 20. maja na Dunaju. Društvo je nekako mednarodno. Zato upamo, da se bo tudi izmed Slovencev oglasilo mnogo članov. Izmed slovenskih akademikov je v priprav. odboru g. phil. Mirko Božič (Dunaj, VIII. Buchfeldgasse 11), ki vsprejema priglase za pristop

in daje tudi ev. pojasnila. Radi nedostajanja prostora smo morali obširneje poročilo odložiti za prihodnjo številko. Naj opozori ta notica slovensko dijaštvo, ki hoče dejansko nastopiti proti tej barbarični germanski navadi, na to društvo, ki je prvi, upamo, da ne breuspešen poskus omejiti dvobojno manjivo med dijaštvom.

Schillerjevo slavlje. V prvi polovici maja so Nemci praznovali stoletnico Schillerjeve smrti. Kot nemški pesik je bil Schiller velik in slavnosti, ki so mu jih rojaki priredili v spomin in proslavo, so bile pač primerne geniju velikega nemškega pesnika. Zato mislimo, da je bilo pačo dveč, da so v njegovo proslavo vlačili tudi slovenske otroke in še celo slovenske srednješolce. Ako bi Schiller še živel, bi se pač lepo zahvalil za take prisiljene slavnosti, katerim je morebiti 90% odstotkov udeležencev prišlo le nerado pod pritiskom „patrijotičnih“ prirediteljev in z vse drugačnimi nameni v srcu kot pa počastiti spomin pesnika. Zanimiva slika razmer, v katerih se nahaja naše srednješolstvo, je dejstvo, da je „rodoljub“ g. Senekovič na prvi gimnaziji v Ljubljani izmed slovenskih ravnateljev edini čutil potrebo, dati slovenskim dijakom poslati Schillerja. Ej, tako skrben ni bil g. ravnatelj, da bi bil o Prešernovi stoletnici oskrbel slovenskim dijakom primerno slavnost. Slava slovenskim narodnim šolnikom. Tako se v narodnem duhu vrši vzgoja slovenske mladine na naših gimnazijah.

„Živijo“ — prepovedan. Neverjetno sicer ali res je, da se nekateri slovenski profesorji v Ljubljani zgedujejo nad tem, če se dijaki med seboj pozdravljajo z „živijo“, ter jih radi tega pozdrava karajo. Ali naj se mar pozdravljajo s „heil“ kot njih nemški kolegi?

Nemški „Schulverein“ je tekem 20 let izdal v ponemčevalne svrhe 10 milijonov kron. za Kranjsko 595.806 K 33 h; s Kranjskega je pa prejel podpor 186 546 K 42 h. Ljubljanski Nemci so dali 154.126 K 93 h. — Slovenski dijaki, podpirajte dr. sv. C. in M. s tem, da širite narodni kolek, zbirate znanke, in o primerih priklah v veseli družbi zbirate denar za to našo brambno društvo.

Število slušateljev na graškem vseučilišču v zimskem tečaju 1904/05 je znašalo 1915; od teh je bilo teologov 97, juristov 842, medicincev 322, filozofov 654.

„Zora“ izhaja vsak mesec tekem šolskega leta na eni poli in stan 2 K, za dijake 1.20 K.

Izdajatelj Anton Kralj.

Tiskarna o. o. Mehtaristov na Dunaju.